

Priapusi versek

(ízelítő a gyűjteményből)

XLIX.

Bárki vagy, itt aki látsz födelem környékibe' nem túl
szűzies élcekkal telve megírt dalokat,
trágárok, de ne botránkozz meg, mert a szemöldök-
húzgálásért kár, hol meredő faszom úr.

XXIX.

Halljak meg, ha, Priapus úr, a trágár
s ocsmány szókat a számra venni nem bánt.
Ám egy isten ahol letéve szégyent,
zacskóját s tökeit mutatja nyíltan,
nem bűn faszt s a pinát nevéen neveznem.

IX.

Hogyhogy testem e rút részét mért nem fedi semmi?
Mondj istent, aki elleplezi fegyvereit!
Mennyköveit Jupiter sem tartja betéve zsebébe,
és nem dugja el a tengeri úr szigonyát.
És Mavors sem rejti vitéz kardját hüvelyébe,
s Pallas a lándzsáját mélyre ruhája ölén.
Hát az aranynyilakat restelli-e vinni Apolló?
S lopva Diana mikor hordja saját tegezét?
Vagy tán Alcides dugdossa bogos buzogányát,
s pálcáját repeső Merkur az inge alatt?
S volt-e az úgy, hogy Bacchus nem tartotta a thyrsust,
s fáklyatüzet rejtett háta mögött el Amor?
Nem vádolhatsz hát, hogy hímtagom el sose rejtem:
Vedd el e fegyverem is, s nincs ami védene már!

XLVIII.

Nedves, lám, az a rész a testemen lenn,
melyről látni, hogy én vagyok Priapus.
"Dér, vagy harmat esett ma..." – gondolod tán,
ám más: az, mi magától is kiválik,
kéjvágyó, buja lány ha jár eszedben.

XIV.

Itt, itt, itt van az út, legyél akárki,
kápólnája van itt a vágy urának.
Szentélyembe ne félj belépni, még ha
lány hált is veled este, térj be, nem baj.
Ezzel csak „komoly” istenek törődnek,
én rossz bor vagyok és kicsinyke isten,
művelt föld ura – hol van itt szemérem! –
állok, fenn szabad ég, herém fedetlen.
Hozzám, bárki legyél, tehát betérhetsz,
szurtos tűzhelyet és hamut feledve.

XI.

Elkaplak, te, vigyázz, s annak nem pálcá az ára,
s nem horgas sarlóm ejt eleven sebeket!
Döflek a lábvastag lándzsámra, s azon ha kitágulsz,
hogy farodon vágás volt, hamarost feleded!

XIII.

Átdöflek, siheder, megbaszlak, fruska, vigyázz ám,
s hogyha szakállas lop, másvalahogy fizet az.

XVII.

Nincs jobb dolgod, eredj, te csősz, a kertből!
Mért kell útját állni, ha itt a tolvaj?
Hadd jöjjön: luka bánja majd, mikor megy.

XXII.

Asszony, vagy ha fiú, vagy férfi rabolja ki kertem,
rését az, száját nyújtsa ez – ő fenekét.

XXV.

Tartom nagy jogarom: faág levágva,
lombot hajtani így se, úgy se bír már,
ám mostmár jogarom: rimák kívánják,
s bírná kész örömet bizony király is,
kedvét tölteni vágyva férfiszajhán;
én tolvaj valagába vágni vágyom,
hogy zacskóm veri, s benne jár fogantyúm.

XXX.

„Sarlódtól s nagy hímvessződtől szörnyü Priapus,
mondd csak, a forráshoz merre vezethet az út?”
Erre tovább, vándor, szőlőmben, s lopni ne merj, mert
lesz még más okod is, hogy patakomba találj.

LVIII.

Akárki tolvaj, hogyha lopna kertemből,
mint nőt dugom meg, s mintha szülne, úgy ordít;
ha meg pimasz kézzel leány az almából
tép, az ne leljen majd olyat, ki megbaszná.

XLIII.

Mondd, mit akarhat a lány, ha – ugyan fából van testem –
mégis a csókjaival illeti azt közepütt.
Nem kell jós, maga mondta a lány: – Ó, bárcsak e lándzsa
bennem használná nyers idegét s erejét!

XLIV.

Tévedtek, ha szerintetek szavam mind
játék s tréfa csupán, ha óva intlek:
mind elkaplak, el én, ti tolvajok, majd
három-négyszer a seggetekbe fúrom.

Nagyillés János fordítása

Priaposz istennel először a görögöknél találkozunk. A mitológia szerint anyja Aphrodité, apja kiléte azonban már jóval bizonytalanabb, Zeusztól Hermészig számos istenség neve felmerül. Héphaisztoszhoz hasonlóan – valószínűleg Héra közbenjárására – torzszülöttként jött a világra, s alacsony természetéhez képest irdatlan méretű falloszával tünt ki istenek és emberek között. Az istenség fából faragott szobra hamarosan a kertek őrzője, a tolvajok réme, s természetesen fontos termékenységi szimbólum lett; ebben a minőségében jelentkezik Rómában is, immár Priapus néven. Ahogy a fenti válogatásból is kitűnik, Priapus „rossz bor és kicsinyke isten” csupán, azonban mégis az ő alakja ihletett egy máig egyedülálló versgyűjteményt, a *Carmina Priapea*, vagyis a *Priapusi versek* corpusát. A több mint nyolcvan remekbe szabott rövid vers hangvételét és témáját a testi szerelem határozza meg, így a római mikrohistória tanulmányozóinak is fontos forrásul szolgálnak. A kötet népszerűségét mi sem mutatja jobban, mint hogy már az antikvitásban a versek szerzői között tartották számon Ovidiust, Vergiliust, Martialist vagy Tibullust.

A kötetből az utóbbi időkig csupán részletek jelentek meg többek között Horváth István Károly és Csehy Zoltán fordításában, illetve 2000-ben a teljes corpus Fehér Bence átültetésében. A teljes kötet Nagyillés János új fordításában 2003-ban kerül a közönség elé.